

**NISEM LE
SODELOVAL,
MARVEČ
PRIJATELJUJEM
S PORABSKIMI
SLOVENC
STR. 4
Obraze je
najbole žmetno
šivati
STR. 5**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 18. junija 2015 ☀ Leto XXV, št. 25

Slovenski zunanji minister obiskal Budimpešto

12. junija se je na uradnem obisku v Budimpešti mudil minister za zunanje zadeve Republike Slovenije *Karl Erjavec*. Na začetku svojega programa se je sestel s predsednikom madžarskega Parlamenta *Lászlóm Kövérjem*, sestanka - kjer je bilo največ govora o obeh narodnostnih skupnostih - pa se je udeležila tudi slovenska zagovornica v parlamentu *Erika Köleš Kiss*. Nato je visoki gost s svojim madžarskim partnerjem, ministrom za zunanje zadeve in trgovino *Pétrom Szijjártóm* nagovoril zbrane udeležence poslovnega foruma, na katerem je sodelovala tudi slovenska gospodarska delegacija iz sektorja transporta in logistike ter turizma.

Po plenarni seji na madžarskem Ministrstvu za zunanje zadeve in trgovino je Péter Szijjártó izpostavil, da je za madžarski izvoz v vzhodne države izjemnega pomena Luka Koper. Poudaril je, da je potrebno posodobiti železniško povezavo od ukrajinsko-madžarske meje do slovenske obale, pri čemer so odsek na Madžarskem že elektrificirali. Povezali naj bi avtocestno omrežje obeh držav s hitro cesto M70, v prihajajočih petih letih pa nameravajo vlagati v izgradnjo šestih čezmejnih cestnih povezav v podporo obmejnemu podjetjem. Pomemben del pogovorov je bila energetika, tako Szijjártó, dobrodošlo bi bilo povezati

Minister Karl Erjavec z gostiteljem Pétrom Szijjártóm

Minister Karl Erjavec v spremstvu veleposlanice Ksenije Škrilec

električno omrežje in plinovode obeh sosednjih držav.

Minister Karl Erjavec je dodal, da političnih odnosov ne bremeni nobeno odprto vprašanje, kar pa se tiče gospodarskega sodelovanja, obstajajo velike rezerve, ki bi jih lahko izkoristili tudi z razvojem logistike in transporta. Modernizacija železniškega odseka Pragersko-Hodoš bo še letos zaključena, povezava plinovodov - in tako dostop do Italije - pa naj bi bila uresničena do leta 2020. Lansko leto je Slovenija sicer obiskalo za 15 odstotkov več madžarskih turistov, je spomnil slovenski minister, sodelovanje na področju kulture, izobraževanja in znanosti pa je na visoki ravni.

Minister se je sestel tudi s predstavniki Slovencev na Madžarskem, ki so mu spregovorili o pozitivnih spremembah v zadnjih letih ter izpostavili prizadevanja na gospodarskem področju in trud za pridobitev mladih za slovenstvo.

Uradni obisk Karla Erjavca se je na povabilo veleposlanice RS v Budimpešti *mag. Ksenije Škrilec* zaključil na budimskem gradu, kjer so priredili tradicionalni sprejem ob Dnevu državnosti. Slovenski minister za zunanje zadeve je ob prazniku nagovoril prisotne, večer pa se je končal z gastronomsko in turistično predstavitevijo Slovenije, ki jo je pripravila agencija za spodbujanje razvoja SPIRIT.

Že eno leto dela v madžarskem parlamentu odbor za narodnosti

BITI ZAGOVORNIK SKUPNOSTI POMENI, KA ČLOVEK MORA BATRIVEN BITI

Od 6. junija 2014 – zdaj nej dugo je bilau eno leto – majo narodnostni zagovorniki svoj odbor (bizottság) v madžarskem parlamentu. Slovenska zagovornica je po volitvah gratala *leranca slovenskoga jezika Erika Kőleš Kiss*. V odboru razpravljajo o vsej tistij zakonaj, o steraj oni sami ščejo razpravlati. Zvün toga pa majo različne teme, stere zavolo toga, ka se tičejo vsej narodnosti na Vogrskom, majo na dnevnem redi. Na začetki njim nej léko bilau, ka so nej znali, kak naj začnejo z delom, ka pomeni zagovorniška institucija.

»6. majuša je bilau eno leto, ka smo prisegli v parlamentu«, pravi Kőlešova. »Na začetki smo tak bili, ka smo sami nej znali, kak de naše delo potekalo, pa kakšne pravice mamo. Kasneje smo vsigdar bole čedni gratali pa vsigdar več znanja pridobili, več pravic si priborili. Gda smo prisegli, smo dobili tri knjige, gde je vse dojspisano, kakšne pravice majo poslanci pa zagovorniki. Zakon o državnem zbori (parlamentu) se je zavolo nas tō sprejemno. En mejsec smo tak bili, ka smo iskali svojo mesto. Ge sem te eške tō nej mejla svojga sodelavca, tak ka ojdla sem od pisarne do pisarne, od vsakšoga sem nika zvedla. Te smo eške nej meli svojoga odbora, te smo se eške malo zgübleno počütili.

6. junija smo ustanovili svoj odbor, napravili smo pododbove tō. Te smo že začnili delati po plani. Zvün toga so nas pozvali na pogovore različni predstavniki vlade in strank. Predsednik rosaga nas je tō povabo,« se spomina na prve stopaje slovenska zagovornica.

Vse povsedik so njim tanačivali, ka če majo kakšne probleme, če majo predloge, naj ziščejo odgovorne lidi. Erika Kőleš Kiss tam misli, ka je ona tau do kraja vöponücala. »Tak mislim, biti zagovornik skupnosti pomeni, ka si človek mora pogum (bativnost) vzeti, pa vse tiste lidi, steri pri tom leko kaj pomorejo ali pa kakše dobre tanače dajo, mora iskati. Leko povejm, ka zveškoga so zatok oprejtj do naši pitanj pa prošenj. Tü pa tam se človek zatok malo preseneti, ka gestejo takši lidgé tō, steri nej. Dapa s tem se

trbej sprijazniti,« tumači Erika. 13 zagovornikov je aktivno pauleg pri sprejemanji vsej tisti zakonov, steri so pomembni za narodnosti. Tak čüti, ka pri ništrni zakonaj so bili uspešni s svojimi predlogi. Pri proračunskom zakoni je dvakrat razpravljala, tapovedala svoje predloge.

»Velki naš uspeh je biu«, pravi, »ka smo leko proračun za leto 2015 tak spremenili, ka trinajst narodnosti na Madžarskom je za dve milijardi forintov več pejnez dobilo v letošnjom proračuni. Za na Slovence tau pomeni približno 30 procentov več penez. Ka smo prosili, tau smo zveškoga dobili. Državna slovenska samouprava pa njene inštitucije so že fejst dolostanje ne bile s proračunom, tau smo dobro vred vzeli. Zdaj že razpravljamo o proračuni za 2016. leto. Ka so narodnosti prosile, tisto so direktno dali v osnutek proračunskega zakona. Zdaj tak vögleda, ka eške gnauk telko penez mamo notri, kak smo za letošnje leto dobili. Vsoto za civilno sfero so malo tō zdignili, dapa do te pejnez leko samo prejk natečajov pridejo civilne organizacije.«

Erika Kőleš je predsednica pododpora (albizottság) za šaule pa za kulturo. Kak leranca dobro vej, ka normalno samo tak leko včiš, če maš za tau pogoje, najbolje penaze. Zatok je za narodnostne šaule prosila, naj se pogodbe o financiranji za pet lejt podpišejo, nej vsigdar samo za eno leto. Tau so šaule, stere gordržijo državne narodnostne samouprave, med njimi sta dve naši šauli (Števanovci pa Gorenji Senik), steri gordrži Državna slovenska samouprava. Pogodbo z njimi podpiše Ministrstvo za človeške vire. »Tau se nam je nej posrečilo,« pravi Erika, »dapa meni je gospaud minister tak pravo, ka tau nej za naši dve šaul volo, liki gestejo taši vzdrževalci, pri steraj tau morajo eške malo testirati. Ge mo eške delala za tau, pa vüпам, ka de mi gratalo.«

Ranč tak vüpa, ka do se z vogrsko televizijo tō leko poglijali, ka bi narodnostni programi v baugši vöraj bili. Povejmo Slovenski utrinki, stere zdaj leko poglednemo zazranka v 6-oj vöri na Duna tv.

»Dosta dela nas prosí, ka se ne

moremo poglijati z madžarsko televizijo zavolo toga, ka so narodnostne oddaje nej v najbaugšom cajti. Generalni direktor je nam oblübo, ka je na baukšo mesto dajo. Odgovorna urednica je pa spremenila po svoje, zavolo toga eške itak mamo z njimi debate«, pravi Erika pa se ji vidi,

Slovenska zagovornica Erika Kőleš Kiss na predaji sedeža DSS na Gorenjem Seniki

ka se nede tak na léki podala.

Ništrne stvari pri financiranji lokalni narodnostni samouprav se ji ne vidijo, pa tau ona povej tō. »Vsoto za delovanje (müködés) lokalni narodnostni samouprav so zdignili na duplo. Tau se meni trno ne vidi, zatok ka dosta taši lokalni narodnostni samouprav geste na Vogrskom, stere praktično ne opravljajo narodnostnoga dela. Bole se mi vidi, če dajo peneze za naloge (feladat alapú). Samo pri tom je pa tau baja, ka se za tau, kelko dobi ena samouprava za naloge, odlaučijo po tom, kakšne zapisnike pošle. Zapisnike so pregledovali študentje, šteri so leko subjektivni tō. Pa če so mislili, ka pa nas tau briga, ka so povejmo v Slovenoj vesi meli slovenski den, so dali 0 točko. Ge sem naredla analizo - najbolje zasé - dapa ta sem tō pravla, ka gestejo narodnosti, stere so klasično vsigdar več dobile kak primer naša. Pa te sem pitala, zakoj recimo, Hrvati dostafart več majo kak mi. Pa rejsan, direktor, steri je za tau odgovoren, je pravo, ka on tō vidi, ka so te razlike. Pa zavolo toga, te raj

zdignejo peneze za delovanje (müködési költség).«

Dostafart narodnostim, med njimi Slovencom tō, v auči mečejo, ka ne znajo vöponücati tiste možnosti, stere ponüjajo natečaji in razpisi, ka tam je prej dosti penez. Veške narodnostne samouprave se taužijo na tau, ka je dosta administracije pa za tau une nejmajo človeka, ka bi tau delo.

»Delamo na tem, da naj bi natečaje poenostavili (egyszerüsiteni), naj bi skupnosti bole naleki prišle do penez. Problem je tüdi, ka samouprave dobijo peneze samo po tistim, ka so program že napravile (naknadno financiranje). Lastni delež (önrész) morajo meti, dapa tauga ne smejo vzeti iz tisti pejnez, stere so dobile za delovanje. Naj si prej iščejo sponzore. Pitam ge, po taši mali vasnicaj, kak so naše kauli Varaša, kakšne sponzore najdejo,« pravi bole žalostno kak čemerno slovenska zagovornica, stera je mejla več predlogov (javaslat), med drüгим tüdi tauga, naj se županskim uradom, steri vodijo administracijo za narodnostne samouprave, dapa za tau dobijo malo penez, zdignejo tej pejnazge.

Erika Kőleš Kiss je v enom leti v parlamentu mejla 6 nastopov (gučuv) kak predsednica pododpora za javno šolstvo in kulturo. »Tau mi dosta dela dava, ka vejmo, ka je šolstvo trno občutljivo področje, nej samo pri narodnosti, liki splošno. Lani geseni se je spreminjau zakon za šolstvo, zdaj smo ga pá meli, zdaj zavolo strokovni šol. Na šolskom področji sem mejla 4 nastope, pri proračuni dva. Trbej se vsigdar pripraviti, ka bi človek nej norosti gučo, moraš pogledniti prejšnje zakone.«

Strokovne šaule prejkpridejo od Ministrstva za človeške vire (Sekretariat za šolstvo) k Ministrstvu za gospodarstvo. »Tau se meni

vredi vidi. Ka ge najbolje ženém, ka naj leko dvojezične usmeritve majo te šole. Povejmo, naši v Varaši za gostinstvo in turizem. Bi logično bilau, ka bi tam nadaljevali z dvojezičnostjo. Zdaj so mi na Ministrstvu za gospodarstvo oblübili, ka kak oni prejkvezemo strokovne šaule, naj se zglasim pri njij s tem programom. Na podlagi posebne pogodbe so prej pripravili pomagati. Tak vögleda, ka nika leko na tom področji tō naprej stauptimo. Ge sem tau gospaudi ministri Gorazdi Žmavci v Ljubljani tō tapravla. Ka mo seveda mi prosili za pomauč, ka strokovni pedagoški kader mi nemamo. Oblübili so mi, ka so pripravili pomagati, tak ka vüпанje mamo, ka venak se kaj uresniči.«

V parlamentu pa Erika doživi lepe momente tō. Na ednom njenom nastopi so bili tam tüdi njeni nekdenišnji dijaki z bivšim ravnatelom varaške srednje šaule Šanjinom Bedičom. Dapa ona o tom nika nej vedla, samo da je končala, so jo gorspravljali na balkon, gde so go čakali mladi. Tak se je presenetila (meglepödött), ka eške vodé nej spila, če rejsan je trno žedna bila, ka so ji pred gučom pozabili vodau prinesti. (Parlament ma program, ka dijaki leko za cejli den gorziščejo parlament, vse jim pokažejo, leko za pau vöre notsedejo na plenarno sejo itd. Šaule si za tau pridobijo peneze z natečajja.)

Erika Kőleš Kiss zvün narodnostnoga odbora odi na seje dvej parlamentarni odborov (za kulturo, za pripravo zakonov). Dvakrat je bila v Sloveniji na uradnom obiski. Bila je v državnem zbori (Odbor za zunanje zadeve, Jože Horvat), pogučavala sta se s poslancom pomurski Madžarov Lacinom Gönczom o sodelovanji. Bila je član delegacije predsednika madžarskoga parlamenta Lászla Kővérja, gda so bili na obiski v Ljubljani. Gda je doma v Porabji, pa leko ojdli na vse programe, prireditve.

Po navom ma slovenska zagovornica pisarno v Porabji tō, na Gorenjem Seniki v obnovljeni iži Državne slovenske samouprave. Tam je po petkaj, gda je doma, go tam leko najdete. Če njau nej, te njenoga sodelavca dr. Ferenca Sütöna. Pripravljena sta pomagati vsakšoma.

Marijana Sukič
foto: F. Sütö

NISEM LE SODELOVAL, MARVEČ PRIJATELJUJEM S PORABSKIMI SLOVENCMI

Doma in v Evropi uveljavljene strokovnjak za manjšine, diplomat in pravnik Ferenc Hajós iz Lendave je te dni, natančno 17. junija, dopolnil 80 let ustvarjalnega življenja in dela. Odlična priložnost za pogovor z uglednim Lendavčanom, ki poudarja in tako tudi ves čas deluje, da ni samo sodeloval s Slovenci v Porabju, marveč je prijateljeval in še zdaj prijateljuje z njimi.

- Začniva nekaj desetletij nazaj, s Srečanjem manjšin sosednjih držav, ki je z leti preseglo vsebinske in organizacijske okvire sosedstva in vstopilo v politično raznolik evropski prostor.

»Srečanja narodnosti se spominjam z veseljem in zadovoljstvom. Ideja se je porodila po udeležbi madžarske in italijanske manjšine iz Slovenije ter nekaterih drugih manjšinskih organizacij iz Avstrije in zahodne Evrope na protestnem shodu koroških Slovencev v Pliberku. Na seji komisije za narodnosti pri Republiški konferenci Socialistične zveze, ki ji je predsedoval Jože Hartman, smo se Boris Race iz Trsta, dr. Franci Zwitter iz Celovca in jaz, dogovorili o organizaciji tega srečanja. Prvo srečanje je bilo v Sekiri v Avstriji leta 1976. Srečanja so se razen nas iz Slovenije udeležile delegacije slovenskih organizacij iz Italije in gradiščanskih Hrvatov iz Avstrije. Naslednje srečanje je bilo v Lendavi leta 1977, udeležilo se ga je 12 delegacij, in kar je še posebej pomembno, prvič tudi delegacija Porabskih Slovencev. Kasneje so se nam pridružili tudi Retoromani iz Švice. Zadnje srečanje je bilo v Osijeku, kjer so bile razmere pred vojno v Jugoslaviji že tako napete, da so nas spremljali oboroženi varnostniki. (Osiješki RTV center, iz katerega sem za

RTV Slovenija poročal, sta varovala dva varnostnika z avtomatskima puškama - dodatek podpisanega.)

Razlog za moje zadovoljstvo je zlasti v tem, da smo manjšinci iz neuvrščeni in nevrtralnih držav, Varšavskega pakta in članic Nata bili sposobni ustvarjalno in koristno sodelovati za uveljavljanje manjšinskih pravic in da smo uspeli v mednarodno dogajanje pritegniti Porabske Slovence.»

- Vsaj zame ni bilo presenečenje, ko ste bili imenovani za prvega slovenskega veleposlanika na Madžarskem, kajti imeli ste bogate izkušnje in stike z najuglednejšimi politikami in kulturniki na Madžarskem. Kako ste Vi, kot pripadnik madžarske manjšine, sprejeli imenovanje?

»Zame je pravzaprav imenovanje za prvega veleposlanika Slovenije na Madžarskem, s tem da sem iz Budimpešte bil akreditiran tudi za Ukrajino in Bolgarijo, bilo presenečenje. Prvotno so mi iz slovenske Vlade sporočili, da me predvidevajo za generalnega konzula v Celovcu, verjetno zaradi mojih aktivnosti na področju manjšinskih pravic in prijateljskih stikov s koroškimi Slovenci, vendar so me čez nekaj časa obvestili, da me bodo imenovali za veleposlanika na Madžarskem.

Na Madžarskem so odločitev slovenske Vlade, da pošljejo za veleposlanika pripadnika madžarske narodnosti, sprejeli z velikim zadovoljstvom in prepričan sem, da je tudi to prispevalo k uspešnemu razvijanju prijateljskih odnosov med sosednjima državama. S takratnim predsednikom Madžarske Árpádom Gönczem sem po predaji akreditivov v razgovoru v njegovem kabinetu, ko me je vprašal, če

želim, da me naslavlja z »vaša ekselencija« seveda odgovoril, da tega ne želim, da na Madžarsko nisem prišel zaradi protokola, temveč zaradi dela

Ferenc Hajós

pri razvijanju prijateljskih odnosov med državama. Tako sem vpostavljal iskrene, prijateljske odnose in mislim, da se le malo veleposlanikov lahko pohvali, da jih je predsednik države obiskal v času njihovega mandata na njihovem domu. Tudi, ko sem bil upokojen, nas je ponovno obiskal v Lendavi in dejal, da je prišel na kavo.»

- Znani so Vaši, celo prijateljski, stiki z najuglednejšimi kolegi v Budimpešti. Morda zato, ker ste z večino govorili v njihovem jeziku?

»Prijateljske odnose sem imel skoraj z vsemi veleposlaniki. Mnogi so naju z ženo obiskali na domu v Lendavi, med drugimi angleški, ukrajinski, poljski, izraelski, finski, norveški in kitajski ter veleposlanica Kanade. S finskim veleposlanikom sva ustanovila Klub madžarsko govorečih veleposlanikov, ki je imel več kot 20 članov in je bil v uradnih in drugih krogih na Madžarskem izjemno lepo sprejet.»

- Na nek način ste tudi po vrnitvi v Lendavo in upokojitvi nadaljevali svoje delo.

»Iz Budimpešte sem se vrnil leta 1998, ko sem se upokojil. Tedaj me je Slovenija predlagala za člana ekspertne Komisije Sveta Evrope za Okvirno konvencijo za varstvo narodnih manjšin. V Svetu Evrope so me izvolili za člana komisije v Strasburgu in sem bil njen član skupaj deset let. Zelo sem bil zadovoljen, da sem lahko na mednarodni ravni nadaljeval z aktivnostmi za

varstvo manjšin. Z delegacijo Sveta Evrope sem pri proučevanju položaja manjšin prepotoval številne države od Irske do baltskih držav, in se veliko naučil ter se seznanil s položajem in težavami mnogih manjšin v Evropi. V odboru so sodelovali številni visoko izobraženi strokovnjaki, univerzitetni profesorji in diplomati. Menim, da sem takrat kot edini član odbora iz vrst manjšine prav zaradi izkušenj na področju varstva manjšin v Sloveniji in drugod, ter pripadnosti manjšinski skupnosti, veliko prispeval k uspešnemu delu odbora.»

- Za konec vprašanje, s katerim bi pogovor lahko tudi začela. Vseskozi ste imeli in še imate dobre stike s Slovenci na Madžarskem. Sodelovanje se prepleta z nastavki in začetki demokratičnih procesov in ciljev, vidnih zdaj in v prihodnje. Kaj Vam, kot pripadniku madžarske narodnosti, pomenijo stiki s Porabjem, s tamkajšno, še

vedno na marsikaterem področju »krhko«, pa tudi večkrat pogumno manjšino?

»O Porabskih Slovencih sem nekaj že povedal v zvezi s Srečanjem manjšin sosednjih držav. Vendar moje sodelovanje, moram povedati, da tudi prijateljevanje z njimi, sega v čas pred organizacijo Srečanja. Moje življenjsko vodilo je vedno bilo v zavzemanju za človekove pravice in še posebej za pravice manjšin. Tako so se spletle vezi s Slovenci v Porabju, pa tudi prijateljske vezi z mnogimi, naj omenim le Jožeta Hirnoka, Marijano Sukič, Franceka Mukiča, Martina Ropoša, Ireno Pavlič in s še mnogimi drugimi, in te vezi še trajajo. Tudi kot veleposlanik sem veliko sodeloval z njimi, pogosto prihajal v Porabje, sodeloval pri nastajanju Slovenskega kulturnega in informativnega centra, v pripravah na ustanovitev slovenskega Generalnega konzulata v Monostru in na drugih področjih. Sodeloval sem pri sklenitvi Sporazuma med državama o varstvu pravic Porabskih Slovencev in Madžarov v Sloveniji. Osnutek Sporazuma smo na Inštitutu za narodnostna vprašanja v Ljubljani pripravili dr. Miran Komac, dr. Mitja Žagar in jaz. Slovenci v Porabju so zaradi svoje zgodovine in majhnosti res »krhka«, vendar tudi hrabra manjšina, zato je stalna in vsestranska podpora Slovenije za njihov obstoj in razvoj še kako nujna.»

- Zavedam se dejstva, da sva se zgolj dotaknila Vašega bogatega življenja in dela, zato: Še na mnoga leta in čimveč zdravja Vam želim v imenu bralk in bralcev ter uredništva Porabja!

»Zahvaljujem se za dobre želje in hvala uredništvu Porabja, da se me je spomnilo ob jubileju!«

ERNEST RUŽIČ

OD SLOVENIJE...

Ustavno sodišče Janši dokončno vrnilo poslanski mandat

Ustavno sodišče je dokončno odpravilo sklep državnega zbora o odvzemu poslanskega mandata Janezu Janši. Odločilo je tudi, da je zakon o poslancih neskladen z ustavo. Državni zbor (DZ) je z ugotovitvijo, da je Janezu Janši prenehal mandat, nedopustno posegel v pravico do izvrševanja na volitvah pridobljenega mandata oziroma kršil 43. člen ustave, je odločilo ustavno sodišče. Predsednik SDS je bil na lanskih parlamentarnih volitvah izvoljen za poslanca, a je funkcijo nekaj časa opravljal tako rekoč iz zapora, saj je moral nekaj tednov pred volitvami zaradi pozneje razveljavljene obsodilne sodbe v zadevi Patria na prestajanje kazni na Dob. DZ je nato oktobra lani zavrnil predlog, da bi Janša ostal poslanec, zato je prvak SDS ostal brez mandata. Pritožil se je na ustavno sodišče, to pa se je odločilo, da bo ob enem preučilo tudi ustavnost zakona o poslancih. Novembra lani je do končne odločitve zadržalo sklep o prenehanju Janševga poslanskega mandata in ta se je do končne odločitve lahko vrnil v poslanske klopi. Z najnovejšo, končno odločitvijo pa so ustavni sodniki Janši po njegovih navedbah mandat zdaj vrnilo dokončno.

Najpopularnejši stranki sta ZL in SDS

Trenutno sta najbolj priljubljeni politični stranki v Sloveniji Združena levica (ZL) in Slovenska demokratska stranka (SDS), ki imata po devet odstotkov podpore. Stranka modernega centra (SMC), največja parlamentarna stranka, še naprej izgublja podporo pri volivcih in ima po anketi časopisa Delo ob svoji prvi obletnici najmanjšo (7,6-odstotno) podporo. SMC-ju sledi SD s sedmimi odstotki, NSi podpirajo štirje odstotki vprašanih, DeSUS 2,6 odstotka in ZaAB 0,3 odstotka. Nobe strane ne bi volilo 12,4 odstotka vprašanih, neopredeljenih je 28,6 odstotka, volitev pa se ne bi udeležilo 15,8 odstotka vprašanih. Vlada je za svoje delo v primerjavi z majem dobila nižjo oceno, 2,51 (maja 2,53). Vlado sicer podpira 20 odstotkov volivcev, ne podpira je dobra polovica, slaba tretjina pa jo je ocenila s srednjo oceno ali pa se ni znala opredeliti.

Pohod Državne slovenske samouprave

Člani občnega zbora Državne slovenske samouprave in sodelavci njenega Urada so se 6. junija po občnem zboru odpravili na pohod. Pot jih je peljala z Gornjega Senika preko gozda na Grbenjšnjeku do nove ceste, ki vodi do Verice-Ritkarovcev. Vreme je bilo lepo sončno. Visoka drevesa na obeh straneh ceste so tu pa tam nudila senco pohodnikom. Tudi veter je malo pihal. Cesta je bila vijugasta, ponekod strma, a prijetna za pohod. Svétnike DSS je po Grbenjšnjeku »vodil« domačin Laci Brašič, po ritkarovskem gozdu pa Pišti Trajbar. V Ritkarovcih smo se

ustavili pri zvoniku in pri kapeli, ki je bila postavljena leta 1948 in jo je letos – malo pred smrtjo – obnovil Rövcin Jenek (Orevec János). Med potjo smo videli lepo obdelane in tudi zapuščene njive. Videli smo pokošene travnike, na katerih se je sušilo seno, ki so ga obračali s strojem. Naši starši in stari starši so več dni obračali seno ročno. Časi se spreminjajo. Nismo videli

otrok, ki bi pasli krave. Saj, skoraj več ni krav v Porabju. Med potjo smo se spominjali starih časov iz naših otroških let. Ljudje so se spremenili, pokrajina pa ostaja še naprej lepa. Namesto kmetovalcev »krasijo« danes pokrajino pohodniki kot tudi člani DSS. Na prvi sliki se že približujejo Vericam. Na drugi pa so se najbolj vztrajni ustavili za trenutek ob tabli, na kateri je ime »ciljne vasi«.

-mkm-

OGLAS – HIRDETÉS

Kmetija v Verzeju išče žensko od 30 do 35 let za stalno zaposlitev. Zagotovijo tudi nastanitev in hrano.
Informacije dobite: 0036-94-380-767

Verzeji parasztagazdaság (Szlovénia-Muravidék) keres női munkaerőt (30-tól 35 éves korig) állandó foglalkoztatásra. Szállást és étkezést is biztosítanak.
Információ: 94-380-767

Pismo iz Sobote

Drama pa komedija

Vse se gnouk zgotouvi. Tak se je za sigdar zgotouvila gledališka sezona 2014/2015. Na domanji oudraj smo zvekšoga komedije gledali, drame pa je skur nikšne nej bilou. Zakoj je tou tak bilou? Vejdrik nam v tej nej najbolje lejpi pa dobri časaj komedija najlepše spadne. Pa smej je polonje zdavdja gé. Tak se smedjati tak ali ovak trbej. Z dramo je malo ovak gé. Drame so bole žmetne.

»Moje življenje je trno žmetno. Zatoga volo meni nikšne drame nej trbej. Vej pa nemo eške vekšo žmečavo na plečaj kaulakvrat vlačo,« se je trouso krčmar Pali. »Več skur niške ne pidjé. Vej pa so takši tö, ka samo eden špricer naručijo pa mi dveji vöri eti sedijo. Mam ge vsikši večer v svojoj buksi, gda pejneze štém. Pa eške potejm doma, gda ženi povejm, kelko sam tisti den prislüžo. Tou, moški moji, tou je drama gé.«

Krčmar Pali se je tak doj svado sam s seuv, ka je cejloj krčmejeno pošteno rundo vöpláčo. Ne vej, tak je vövidlo, kak bi njemi cejli té guč na vüje prišo, je nut v krčmau stari plebanoš Bunto stoupo.

»Moški, mer si dajte,« je trno pomalek začno. »V naši žitkaj je vse, ka se godi, boža vola. Zatoga volo, tanjajte takše guče. Leko kakše karte vržemo ali pa kakšen dober špricer spidjemo,« pogledne kaulak sebe, če njemi stoj volo ma pijačo plačati.

»Gospoud, vi nam mer najjte! Vi nikšne baje nemate,« se je v gospoudovo rejč nut zmejšo malo bole stari študent Kiki. »Vi leko do konca svoji dnevov doj davate, ka škete, lidgé vam vörvati morajo. Vi samo tou brigo mate, ka leko kaj dobroga pogejte pa spigete. Nej meni takše gučati!«

Ja, malo bole starejši študent Kiki se je nej nikomi dau doj poglednoti. Drugi so bole ovakši lidge. Dun nikšo poštvanje majo. Plebanoš je plebanoš, kakoli obrneš. Zatoga volo je mladi penzionist Lali začno bole pomalej.

»Gospoud, eden guč mamou. Guč mamou od komedije pa od drame. Od toga, ka drame nej trbej gledati nej v gledališči pa nej na teveni. V tej časaj je naš žitek zavole velka drama gé. Bole radi kaj za smej poglednemo,« se je Lali na konci eške križo.

Potejm je tüüča gratala. Leko zatoga volo, ka so gospoud nika več nej povedali. Leko pa zatoga volo, ka so si več kaj nej vedli povedati. Tak so po tejm eden čas samo sejdli. Niške nika nej pravo, zvün malo bole strejšoga študenta Kikija ranč eden nika nej brodo. Tisto, ka je brodo, je za eden čas vö prišlo.

»Vejte, drama pa komedija edna z drugo po svejti vküper ojtda. Kak bi se za rokou držala se šejtata kaulakvrat. V tou sam najbolje gvüšen gé.«

»Če je takša boža vola...« je začno stari plebanoš Bunti, depa nej zgotouvo.

»Enjajte s tou božo volo,« ga doj stavi Kiki. »Tou je nikša druga vola. Depa, tou sam škeu prajti. Vejmo, kak je tou. Tisti naši najbolje prejnji pa malo menje prejnji iz našoga življenja nam dramou delajo. Depa gda je gledamo nut v parlamenti pa eške vseposedi indri, kak se korijo eden z drugim, ka eden drugomi doj davlejo, tou pa je nebesko velka komedija. Ja, tak tou dé!«

Včasín potejm je krčmar televizijo nut zakapčno. V parlamenti so si ranč doj davali, če se leko moški med seuv ženijo pa ženska ranč tak. Nej ena, nej dva, je krčma puna smeja bila. Vse je tak vövidlo, kak bi se dva sauseda gor gemala, od steroga je dajce, ka ga je od tretjoga sauseda koukouš na njiva znesla. Smeja je bilu vse več pa vse več. Samo stari plebanoš Bunto je tüüma ostano. Za njega je tou trno velka drama gratala.

Malo starejši študent Kiki dun istino ma.

Miki

EMA BAC IN NJENI GOBELINI

Obraze je najbolje žmetno šivati

Na Goričkom, v vesnici Strukovci, živi 90-letna Ema Bac, stera ma en zanimivi hobi, šivle gobeline. »Tau se je začnilo tak pred malo več kak dvajstimi leti. Eden gobelin je doma ležo, ne vem, što ga je sploj delo, ges sem ga pa te dokončala. Po tistom sem se vcujzela k tomi deli. Ne vem, če sem jih nej že več kak 150 napravila. Med njimi je tudi dvanajst Sveti večerdj. Té je fejst žmetno delati, zatau ka je dosta lidí na kejpí. Obraze je najbolje žmetno šivati,« pravi Goričanka, stera je pauleg lejpj krajín, rauž in ške marsičega drugoga, tudi »nage babe za mlade moške« šivala. »Tau sem ges tak napravila, niške me je nej proso ali dau penez za tau. Tudi ovak sem ges za peneze nikomi nej šivala gobeline. Velko žlato mamo, tak ka sem dosta njim raztalala.« Je pa sogovornica vesela, če ji gda što kakši gobelin v dar da, vej pa vse tau, od podlage do preje, dosta košta. Prva lejta je za té svoje

Rauže, rauže, rauže...

hobi polonje svoje penzije davala, zadnja lejta, gda šivani nameni tudi po osem vör na den, bi bila ta penzija ške premalo, če ji nej bi poznanci in žlata gobeline nosili. »Eni peneze dajo za kavo, drugi za cigarete, ge pa za gobeline. Mené tau delo gordrži, sploj po tistom, gda mi je lani mrla moja edina či, Olga. Eti, v künji, mi je na rokaj mrla. Zdaj po njenoj smrti tudi do-

sta prejaucem,« z žalostjo v glasi povej Ema, stera je sploj zadovoljna, ka ške dobro vidi. »Bejli konec (cvören) dejem v iglo ške brez očal, z očalami pa vidim vse. Roke mam tudi takše mejke, ka na lejko tau

Ema Bac trno rada šiva gobeline

šivam. Dobro je, ka tau delam, ka če ne delam toga, te preveč brodim, tudi o vsej tistih, ka jih nega več med nami. Gda šivlem, tau dregam, te si nika ne brodim, te je tau za mené velka sprostitev,« in z iglo pa pikne v gobelin, na sterom so sončnice in en lejpj mali ram. »Eti mam ške dva gobelina, ka prideta za tem na red. Te, gda nemam niti enoga v rezervi, sem že fejst nervozna, ka se bojim, ka pravi cajt ne pridem do navogva gobelina. Tau more biti furt po spoloma. Te sem ge merna gé.« Ema Bac že cejli žitek živi v Strukovcaj. Rodila se je v rami, steri je bio gorzozidani na mesti, gé je stau ram, v sterom se je naraudo protestantski pastor in pisatelj Števan Küzmič. »Oženila sem se k sausedom, 1948. leta. Z možom sva nikdar nej bila prva tak vküper. Te so še stariške ženili. Doma sva oba delala. Mauž je vrli biu, nej tak razdreti, kak so gnesden tej mladi, ka se derejo. Mejren je biu, nika sva se nej gorsvadila. Z zemlaur sva delala. Meli smo tudi maro, krave, pa smo tudi neka cajta mleko za ceilo vesnico brali. Od 1957. leta smo tau delali

pri našom rami, nazadnje je tau moja či delala, zdaj pa že dve leti toga ne delamo več. Nega več krav in nega več mleka. V tom spaudnjom tali vesnice ške samo dva pavra krave mata, pa samo eden se

sprvla z mlejkom in ga vozi v sausedne Puževce. Gda smo začnili, smo na den poubrali ške gezero litrov, vej pa je skor vsakši ram meu krave,« povej Ema, najstarejša od šesti mlajšov v držini Vučak, stera je v cajti druge svetovne bojne neka mejsecov preživela tudi v Kecskeméti na Vogrskom,

Slejdnja večerja

gé se je včila vogrski gezik: »Ške gnesden dosta razmej, samo žmetno gučim té gezik. Moj oča so bili dvakrat oženjeni. Prva žena je bila iz Őriszentpétra, njen sin pa je živo v Kecskeméti pa sam ges šla k njim. Devet mejsecov sam tam bila.« V drugoj bojni je sogovornica zgibila svojoga bra-

ta. Iz Miskloca je piso slednje pismo, te pa se je 1944. leta za njim zgübo vsakši glas in so nej nikdar zvedli, gé je pokopani. »Tri brate sem mejla in dve sestri, pa so na žalost že vsi poumrli. Zdaj pa je ške či mrla,« povej Ema, stera se je v časi té druge bojne na küjarskom tečaji, steroga so mele Vogrinke, dobro navčila küjati in je po tistom bila glavna küjarca na 43 gostüvanjih. »V glavnom so me prosili vsi tisti, ka so bili moja žlata. Baug moj, vej pa zdaj tau nej bi več šla. Za 150 ali včasi ške več ljudi je trbelo večerdjo, drugi den pa ške obed pripraviti. Goveja župa in govedina sta skauz bile, pa pohani pickek, tudi fašejrano meso. Ovak pa se je med kednom nej vsaki den meso gelo kak gnesden. Na keden ednauk smo geli meso,« pove Ema, stera ške gnesden svojim domanjim rada kaj sküja. Včasi ške tudi krü spečé, samo ka ji more pri tom, gda ga mejsi, pomagati vnük. »Za dober krü je fejst pomembno, ka se pripravi dobro drože (kvas). Toga mladi

ške ne vejo tak dobro pripraviti,« ške cujda Ema Bac, stere gobelini krasjijo marsikateri ram po cejlj Sloveniji, od Prekmurja do Kopra, mogauče pa je kakši že na drugom konci sveta, vej pa ne vej, kamo so jih lidge vse nej odnesli.

Tekst in kejpí:
Silva Eöry

... DO MADŽARSKE

Evropski parlament obsodil akcijo madžarske vlade

Evropski parlament je prejšnjo sredo obsodil izjave madžarskega premierja Viktorja Orbána o smrtni kazni in opozoril, da bi uvedba smrtne kazni na Madžarskem pomenila kršitev evropskih pogodb in evropske konvencije o človekovih pravicah. Prav tako so bili kritični do besedišča, ki ga madžarska vlada uporablja v javnem posvetovanju o migracijah. V okviru t. i. narodne konzultacije je vlada poslala vprašalnik vsem polnoletnim državljanom, v katerem sta vsebina in jezik – kot navaja resolucija EP – »zavajajoča, pristranska in neuravnotežena« ter vzpostavljata pristransko in neposredno povezavo med migracijami in varnostnimi grožnjami, so menili evropski poslanci. Resolucijo je Evropski parlament na plenarnem zasedanju v Strassbourgu potrdil s 362 glasovi za, 247 proti in 88 vzdržanimi.

Parlament je tudi naložil Evropski komisiji, naj oceni stanje na Madžarskem in vzpostavi evropski mehanizem za nadzor nad demokracijo, vladavino prava in spoštovanjem človekovih pravic.

Volivci se vse bolj obračajo vstran od politike

Po najnovejših podatkih agencije za merjenje javnega mnenja Ipsos so na eni strani velike stranke spet izgubile del svojih volivcev, na drugi strani so negotovi volivci vse večji meri ravnodušni do politike. Raziskava je bila izvedena na začetku junija na vzorcu 1000 ljudi. Večja vladna stranka je od aprila izgubila en odstotek volivcev, trenutno jo podpira 20 odstotkov vseh volivcev ali 1,6 milijona ljudi. Največja opozicijska stranka, desničarski Jobbik, ima 1,2 milijona volivcev, kar pomeni 15-odstotno podporo. Tudi socialisti so zgubili 2 odstotka svojih volivcev in jih podpira 750 tisoč ljudi. Za en odstotek je narasla podpora opozicijski stranki Demokratski forum, ki ga vodi nekdanji premier Ferenc Gyurcsány.

Najbaukše je doma

Če slovenske vasnice gledamo v Porabji, te vejndrik na Dolenjom Seniki žive najmenje Slovincov. Zato, ka so tū vsigdar bola Nemci živeli, tisti Slovinci, steri se tū najdejo, so zvekšoga vsi z Gorenjoga Senika. Ranč tak so z Gorenjoga Senika prišli es živet Marija Kozar, po možej Čuk tō, steri so najprvin edno staro ižo küpli tū. Pa samo potistim so zidali, gda njim je zidar tau tanačivo, ka se ne spleča, ka bi telko obnavlali. Dapa nej je bilau leko zidanje, pa ranč tak življenje tō nej, ka so ga oni doživeli.

- *Marija, kak tau, ka ste vi z Gorenjoga Senika se na Dolenji Senik prišli? Vej pa tistoga reda tam pri vas so zato bola vsi v vesi ostali.*

»Zato, ka tū smo leko küpli tau staro ižo, dve leti smo nut bili, vse smo na nauvo dali narediti, pa te itak smo go dojftgrnili.«

- *Zaka?*

»Tau je tak bilau, ka smo pa steli strejo ovak narediti, pa gda je zidar prišo, on je pravo, ka najbaukše bi bilau, če bi nauvo naredli, zato ka tau sir staro bau, gnauk de tū nika trbelo, gnauk de tam nika trbelo popravlati.«

- *Zaka ste nej na Gorenjom Seniki zidali?*

»Vrkar na brgej, gde smo mi živeli, smo ranč nej steli. Zato ka tistoga reda je vsikši dojūšo k poštiji zidat, nej gor. Tak smo te dojvtrgnili staro ižo pa smo nauvo zidali. Nej je velka gé, dapa nam dojde, meni zdaj že tau dosta, gda trbej delati nutrik. Tisti stari ram je z zemle biu, tak mislim, ka tisti bi zdaj že vküpodišo, eške naja z možaum bi nej vōzdržo.«

- *Težko je bilau tistoga reda zidati?*

»Težko je bilau, najbola žmetno je tau bilau, ka smo penez nej meli. Tistoga cajta sem ge tō doma bila z mlajšemi, samo mauž je delo na TŪ-ZĚP-i. Od banke smo peneze

tō nej dobili telko, kelko smo steli. Tistoga reda smo petdeset gezero prosili, dapa samo tresti so dali nam, pa eške skur telko smo nej dobili.«

- *Kak tau?*

»Prvin kak bi peneze dali, te so eške vōprišli pa so poglednili, ka vse maš k zidani, lejs, cigle pa tašo, pa eške tau so tō poglednili, kelko penez maš, dapa mi smo nej meli.«

- *Kak so tau poglednili, tau so vam pravli, aj peneze vō na sto dejate?*

»Nej, poglednili so knjige, štere so pisale, ka v banki kelko penez maš. Ka smo mi delali, na pausado smo prosili peneze, štere smo nutik v bank djali. Gda je že vse vreda bilau pa so vse poglednili, te smo peneze nazaj vōvzeli, pa smo je nazaj dali, ka bi leko drugo delali?«

- *Stariške so nej mogli pomagati?*

»Nej moji, nej njavi so nej mogli pomagati naja. Pa te je eške tau nej dojšlo, ka smo nej meli penez telko, kelko bi trbelo, meli smo eške edno betežno dejte, ka je tō velka briga bila. Ta hčer eške zdaj ne mora domau priti, zato ka tak velko astmo ma.«

- *Kelko mlajšov mate?*

»Dva pojba pa edno deklo. Dekla v Csákvári žive, ona se je petdesetštrtoga leta nraudila, vekši sin Laci petdesetdevetoga, Tomi pa šestdesetštrtoga leta, tejava obadva v Varaša živeta.«

- *Gda ste vpamet vzeli, ka hči astmo ma?*

»Gda je ona štiri lejta stara bila, te smo že napamet djamali. Najprvin smo samo tau mislili, ka go je ftraga, zato ka gda smo domau šli k starišom, vō po velkom brejgi go

je vsigdar nesti trbelo. Sledkar smo samo gorprišli, ka tū drüga baja geste, zato ne lada vō na brejgi titi.«

- *Kak je v Csákvár prišla vaša hči?*

»Zato, ka te luft je nej nej dober, zato je mogla ona oditi od tec. Z njauv je telkokrat trbelo leteti v špitala, ka tau tebi ranč tapovedati ne vej. Gda smo go v špitala odpelali, te je ona en čas tam bila pa tam je vse vredi bilau, dapa kak smo prauto Varaši šli, te go je že znauva zgrabilo. Ranč smo nej mogli domau, liki v sanatorium smo šli, od tistec pa zraven ta nazaj v špitala. Ona sirauta je več bila v špitala kak doma, potistim je pa gorik mogla titi v Budimpešto na Szabadsághegy, kak je sanatorium, vej pa osnovno šaulo je tak tam vōzopojdla. Bilau je tak, ka je dve leti tam bila tak, ka doma sploj nej odla. Po dve leti je padarkinja pravla, ka zdaj do gnauk probali, leko ka zdaj de že dobro. Ranč kak smo Sombotel tanjali, pá nej je že lagvo grtūvalo. Te je tō tak bilau, ka nej domau, liki včasín v sanatorium smo go pelali. Tak ka ona je indrik gorrasla, nej doma. Bilau tak, ka je domau prišla pa tak je nej nej lagvo gratalo, ka s Sombotela so go s helikopterom pelali nazaj v Budimpešto.

- *Zdaj odi domau?*

»Trno narejdki pa tak, ka zazrankoma tam kraj dejo pa zadvečerka že idejo nazaj, na nauč tū ne ostanejo. Samo dvakrat je bilau tak, ka je ostala, gnauk gda se je Laci ženo, drugo paut pa gda Tomi. Ona se je tam spoznala z ednim, tam se je oženila pa tam ma familijo.«

- *Kakšno astmo ma vaša hči, alergično?*

»Nej, ona plüčno astmo ma.«
- *Gda je vaša hči osnovno šaulo skončala, kama se je tadala včila?*

»Ona se je za medicinsko sestro stejla tadale včiti, samo prvo leto so go nej gorvzeli, zato ka astmo mejla. Drugo leto je znauva probala, pa te so go že gorvzeli, dapa samo tak, če nede ji lagvo. Ona se je tak včila, ka zmejs je delala, zato ka že dočas je dosta penez koštalo nam, pa mi bi tau nej ladali vse plačüvati. Zato ka mi, dočas smo njau dosta vozili k paderi tak privatno, ka dun kaj baukše bau, dapa nej pomagalo.«

- *Dostakrat ste šli v Budimpešto, gda je hči tam bila?*

»Vsikši mejsec smo gnauk šli, gda je ona nej mogla domau, tam smo bili dva dni, potistim smo pa te domau prišli.«

- *Vi ste nikdar nej delali?*

»V Varaši na štreki sem delala, vse ka je trbelo pucati pa kaj tašo, dapa dobro je bilau.«

- *Gda ste začnili tam delati?*

»Sedemdesetštrtoga leta, nejsem dobro pravla, sedemdesetdrugoga leta, zato ka sedemdesetštrtoga sem v Meriko odišla brata gledat, Laci ja, na en mejsec, on je petdesetšestoga leta odišo. Drügi brat Toni je tō tam, samo on je sledkar odišo tavō, obadva sta tam paulak Chicaga.«

- *Vam je nej na pamet prišlo, ka bi tavō odišli?*

Mena nej, pa če bi stejla, bi nej mogla, vejpa hčerka je samo dve leti stara bila.

- *Kak je bilau v Meriki?*

»Ka aj povejm? Tak dobro mi je nikdar nej šlau pa ranč nede mi, kak je tam bilau. Dva kedna se mi je fejest vidlo, dosta smo se vozili, dapa potistim bi že najraj domau prišla. Moja mama je tō bila, ona nikoga nej mejla že doma, nej je baukše bilau. Dapa dja sem doma familijo mejla, name je srce domau vleklo. Vsigdar, gda sem dolalegla, tau mi je napamet prišlo, ka če zaspim pa se prebidim, te mo že doma, zato ka tau se mena gvüšno samo senje, ka sem v Meriki.«

- *Bojali ste se, gda ste se s fligarom pelali?*

»Nej, samo moja mati je vsigdar tau spitavala, če smo eške više vode. Ge sem nej vsigdar tau pravla, nika se ne bojte, če dojspadnemo, te mo se enga kaupali.«

- *Ka so mauž k taumi pravli, ka ste vi v Meriko odišli?*

»Nika nej, vej tak je on kriv biu zato, ka se je tistoga reda večkrat napiu. Laci je gnauk ranč tašoga ipa poslo pismo pa pito, če bi nej šla v Meriko, zato ka te pošle povabilno pismo pa edno karto za fligar. Ge sem njema te tak včasín nazaj spisala, samo pošli pa deve z materdjov. Sledkar mi je že žau bilau, dapa vüpanje sem mejla, ka tak ne dobimo vizum. Dapa dobili smo, tak ka mujs je bilau titi, če smo steli ali nej. Ge sir tau pravim, kakkoli je dobro, dapa zato najbaukše je doma.«

- *Leko ka dosta ste trpeli, gda ste mladi bili, dapa zdaj na stara lejta že zato v méri pa lopau živeta z možaum, z mlajši pa z vnukicami, nej?*

»Šestdesetno leto je, ka sva oženjena pa vküper živeva, zdaj že, hvala baugi, bola mirno kak prvin, gda smo vsefele brige meli. Pojba pa vnuki naja vsakši den poglednejo. Mava že pravnuke tō, šterim se nabole veseliva.

Karči Holec

Zakoj, zakoj?

Kak je mali Peter gučati začno, so se za njegove stariše začnole nebeske nevoule. Njegova prva reč je nej bila »mama« ali pa »ata«. Nej, sploj nej! Njegva prva reč, ka go je vedo vöprajti, je bila »zakoj«. Pa je vsigdar škeu za svoj »zakoj« nazaj dobiti tö, »zatoga volo«. Depa stariša vsigdar ne vejta tak povedati, kak bi mali Peter tou škeu čüti.

Djajce

Skur vsikšomi je pozanano tisto, če je prvo djajce bilou ali pa je najprva bila kokouš. Mali Peter od toga brodi vcejlak ovak. Un je eške tak mali gé, ka od kokouši ranč nika ne poumni. Un samo vej, kak žmane so ocvrejta djajca. Pa tou tö vej, ka djajca trbej küpiti. Ja, telko že poumni. »Ata, zakoj djajce ne more gor stati. Škem prajti, kakoli ga gor postavlam, uno se doj lejže,« mali Peter na stoli v künji nevoule z djajcom ma. »Peter, ti bole djajce es daj. Ti ga ocvrejm. Drugo aj ti ne mantra glavou,« ata šké vujti od sinovoga »zakojanja«.

Depa ne more vujti. Malomi Petri gvüšno ka nej.

»Zakoj? Zakoj takšo djajce ne naredijo, kak je ta mala kaštülica. Pogledni, kakoli jo obrneš, una stodji. Zakoj je tak nej z djajcom?«

Zdaj je ata znouva tam gé, ka se trbej pri sinej doj sestí.

»Peter, djajce ne naredi človek. Tou, ka mi kažeš, je v fabriki napravleno. Djajce kokouši znesé. Inda svejta smo mi pri rami tö kokouši meli. Gda sam ge tak mali biu, kak si tou zdaj ti. Zdaj djajce raj küpimo. Tak, kak leko küpiš kaj drugoga. Kak leko küpiš praj za gvant prati, mlejko, šalice za kafej pa eške vse drugo.«

»Zakoj,« mali Peter tadale za djajcami rova. »Te kokouši, kak praviš. Zakoj ne morejo ovakša djajca napraviti. Kak bi lepou bilou, če bi leko djajce stale.«

»Škeš prajti, ka bi djajca kiklate bile,« ata dun gor pride, od koga njemi sin tumači.

»Vej pa, tou ti gučim! Djajca bi leko tö v fabriki delali, ka nej? Tak bi leko napravljali djajca, kakša bi sto škeu meti. Ge ne vej, kak si je tou eške niške nej vözbrodo,« mali Peter djajce ati tada, aj njemi ga speče.

Ata pa vej, ka trbej sinej ške kaj tapovedati.

»Peter, v fabrikaj ne mreimo napraviti vse tisto, ka bi človek škeu. Kokouš je živa stvar gé. Ge ne vej, kakša bi bile djajce iz fabrike. Buma, nej! Pogledni! Zdaj deva k enim mojim poznancom. Tam boš vido, kak tou dé.«

Tak ata pa sin odideta. Na, se z autonom odpelata. Kama prideta, po dvouri ojdijo kokouši. Ata malomi Petri kokouš pokaže.

»Vej je pa tou ftič. Tou je velki ftič,« skrči mali Peter. »Zakoj pa ojdí pa ne leti?«

Ata vej, kak trbej pomalek tadale tumačiti. Tak ga pela tanut do sedala. Tam brž najde tri djajca. Mali Peter je gleda. Gleda djajca, gleda kokouši. Poškarble se za vüjo.

»Tou je njivo delo? Škem prajti, tou kokouši naredijo? Se tak povej,« se škarble že zar za drugo vüjo.

»Tak je,« povej domanja vertinja. »Depa kokouš eden čas djajce nut v sebi nosi, potejm pa jo znesé. Tak se tou povej, ka kouš djajce znesé.«

Ata si na velke zdejne. Un si zdejne, glava maloga Petra pa mele tadale.

»Vej pa, ja! Leko povejmo, ka je vsikša kokouš ena mala fabrika za djajce delati. Samo tou je, ka ne poumnijo kiklate delati. Lako za toga volo, ka so nej tak čedne, kak smo mi lidgé. Gda mo ge velki, je navčim, kak se ovakše djajce naredi,« mali Peter trno vesejlo povej pa že gleda po dvouri.

Gleda po dvouri, ka leko znouva pita: »Zakoj?«

Miki Roš

Ekскурzija porabskih učencev na Gorenjsko

Ob koncu šolskega leta so potekale štiri ekskurzije, namenjene vsem porabskim osnovnošolcem, ki se učijo slovenščino. Enodnevni ekskurziji po Pomurju sta bili organizirani za nižje razrede gornjeseniške in števanovske dvojezične osnovne šole; dvodnevni pa za višje razrede obeh šol in za monoštrski skupini učencev, ki se učijo slovenščino. Celoten finančni zalogaj je pokrilo slovensko Ministrstvo za šolstvo, organizacijo in vodenje vseh štirih ekskurzij pa je Zavod RS za šolstvo zupal turistični agenciji Pütra iz Murske Sobote.

Zadnja, dvodnevna ekskurzija je potekala 8. in 9. junija, udeležili so se je učenci višjih razredov DOŠ Števanovci in razredničarke: Anica, Eva ter Andrea. Števanovskim učencem se je pridružila še skupina gimnazijskih šestošolcev, ki se učijo slovenščino, in skupina monoštrskih petošolcev, ki se prav tako učijo slovenščino. Spremljali sta jih učiteljici slovenščine, Irena in Agica. Seveda sem se ekskurzije udeležila tudi jaz, in sicer sva se porabskim izletnikom s sinom priključila v Murski Soboti. Prijazna vodička Vičeta je v obeh jezikih – (več v) slovenskem in (manj v) madžarskem – skrbela za prijetno in poučno vzdušje pri odkrivanju gorenjskih lepot. Najprej smo se podali v osrčje Gorenjske, k biseroma slovenske naravne lepote – Bledu in Bohinju. Sprehodili smo se ob Blejskem jezeru, občudovali pravljico lepa, otoček s cervico sredi jezera in grad nad jezerom. Fotografirali smo se ob najnovejši blejski atrakciji – ogromnem srčku, namenjenem vsem, ki so zaljubljeni, predvsem pa tistim, ki gledajo svet tudi s srcem. Velik in do-

kaj naporen izziv je bil vzpon po več kot petstotih stopnicah do slapa Savica blizu Bohinjskega jezera. Res škoda, da je stopnja znanja in razumevanja slovenščine pri učencih na tako nizki ravni, da lahko žal le bežno omeniš Črtomirja in Bogomilo iz Prešernove pesnitve Krst pri Savici. Za tem smo si ogledali slovenski zimskošportni ponos – Planico. Čeprav porabskim učencem niso toliko blizu alpske smučarske discipline, vseeno

larje. Po kosilu v Vodnikovem hramu je sledila Hiša eksperimentov, kjer se je vsakdo med nami preizkusil v odkrivanju in dokazovanju fizikalnih zakonitosti. Po poljudnoznanstvenih doživetjih smo se sprehodili še med kulturnozgodovinskimi znamenitostmi stare Ljubljane, se z vzpenjačo povzpeli na Ljubljanski grad, od koder smo s ptičje perspektive občudovali majhno, a po lepota veliko slovensko prestolnico. Še sprehod do

Fotografirali smo se ob najnovejši blejski atrakciji – ogromnem srčku...

pod planiški velikankami nihče od nas ni ostal ravnodušen. Verjamem, da je marsikomu rojila po glavi misel: Kako si ti fantje upajo od tam zgoraj poleteti v dolino? Kajti mnogim med nami se že ob pogledu na to višino zamegli pred očmi... Sledil je krajši postanek v Kranjski Gori, kjer smo se v Mercatorju oskrbeli z novimi zalogami pijač in prigrizkov, kajti pred nami je bila končna destinacija prvega dne – hotel Špik v Gozdu Martuljku. Mirna zelena oaza pod zasneženimi vrhovi in obilna samopostrežna večerja sta nas popeljali v prijeten spanec, kajti pred nami je bil še en naporen dan. Naslednje jutro smo se po zajtrku odpravili proti prestolnici Slovenije – Ljubljani. Najprej smo si ogledali živalski vrt. Slon, tjujenj, medved in surikate so najbolj navdušili porabske šo-

Prešernovega spomenika, pogled na Julijino okno in polni nepozabnih vtisov smo se pozno popoldne odpravili proti domu. Seveda sem naslednji dan poskušala strniti vtise učencev s pomočjo dveh preprostih vprašalnic: Kaj vam je bilo v Sloveniji všeč in kaj vam ni bilo všeč? Dobila sem odgovore le na prvo. Všeč mi je bilo vse, Slovenija je zelo lepa. Super je bilo v živalskem vrtu, Hiša eksperimentov je najboljša, hrana je dobra, Bled je čudovit, gore so zelo lepe, slap Savica je zanimiv, ... Zanimivo odkritje zame pa je naslednje: Nihče od učencev ni rekel, da ni ničesar razumel, saj je namreč ekskurzija skoraj v celoti bila vodena v slovenskem jeziku... In na koncu so tudi učenci meni zastavili vprašanje: Kdaj bomo spet šli v Slovenijo?

Metka Perger

